

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőségéhez (IV. Lövész utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1880.

40. szám.

Szeptember 30.

Ave Maria!

I.

Vérpiros pir gyült az égre
És ez olyan mintha égne.
Cseng a harang, csapong a hang
És suttog a nyárfia lombja;
Olyan édes hangon mondja:
«Üdvözlégy Mária!»

Leszáll az est, le a földre,
Fátyolával hogy befődje.
Lenge szellő, dalt lehellő,
Bejár erdőt, mezőt hiven
És így cseveg lágyszélen:
«Üdvözlégy Mária!»

* * *

... Ily időben a kis tanyán
Lepihent már édes anyám.
De jól tudom, hogy kis hugom
Félig alva, félig ébren,
Még susogja tiszta hévvel:
«Üdvözlégy Mária!»

II.

Vérpiros pir gyült az égre
És ez olyan mintha égne.
Cseng a harang, csapong a hang.
Ég felé száll k s pacsirta;
Egyre zengi, egyre sirja:
«Üdvözlégy Mária!»

Ébred a zaj a magányban,
Felkölti a csalogánydal.
Mind Teneked — szól ez ének.
A sok virág kelyhe tárva;
Néked hódol illatárja:
«Üdvözlégy Mária!»

* * *

... Ily időben a kis tanyán
Dolgozik már édes anyám.
Azt is tudom, hogy kis hugom
A szüz Anya képe előtt
Térdre hull, így köszöntve őt:
«Üdvözlégy Mária!»

Csepregi.

Divatos házasság.

— Elbeszélés. —

Magyarita Perger Lajos.

(Vége.)

Volt azonban e tisztek látogatásának más következménye is. Volt közöttük egy igen szép külsejű, kellemes, megnyerő modoru százados, báró Borzonghy Kálmán, a női körökben különösen kedvelt ember. Borzonghy kiváló hajlammal volt mindjárt az első találkozás után Lengyelné iránt. Mint a társas körökben gyakran megfordult ember, csakhamar észrevette azon különös viszonyt, mely Lengyel és neje között fennállott. Borzonghy csakhamar bizalmas barátja lón Lengyelének s e viszonyról különböző híreket beszélt a fájna. Lengyelné szívesen fogadta a bárónak hódolatát s épen nem titkolá azt férje előtt, meg akarván neki így mutatni, hogy őt mások mennyire becsülik, habár őt férje megveti is.

Egy ideig szótlanul türtte ezt Lengyel, de lassan a dolog nagyon is nyilvánossá lón, s Lengyel észrevette, hogy őt némelyek nevetség tárgyául tették e viszony miatt. Most legérzékenyebb oldalról volt Lengyel megtámadva, ez tovább így nem maradhatott.

«Mi most harmadik éve élünk e házban nyugodtan,» — kezdé a beszédet egy reggelizés után Lengyel.
«Mit akar ezzel mondani kedves barátom?» kérdé neje félvállról.

«Ne féljen! én nem akarom e viszonyt megváltoztatni — felelé Lengyel gúnyosan — én nagyon jól érzem így magamat.»

«Én a legjobban!»

«Mi azonban a világ előtt mint férj és feleség szerepelünk. Azért nem váltunk el nyilvánosan, nehogy mások ebben megbotránkozzanak; én semmi módon nem akarok másnak botrányul szolgálni.»

«Én a jelenlegi helyzetet semmiképp sem akarom megváltoztatni.» — felele neje egykedvűleg.

«A mennyiben — mondá Lengyel kissé hevesebben — báró Borzonyhynak látogatásai nagyon gyakoriak, annyiban a jelenlegi helyzet másoknak botrányul szolgál, ez így nem maradhat.»

«Uram! — válaszoló neje — miután én önnek teljes szabadságot adtam, remélhettem, hogy meg fog engem kimélni szemrehányásaitól, a melyek úgy is alaptalanok; de annál inkább elvárhattam, hogy nem fog vádolni oly bünről, a melytől önmaga éppen nem tiszta!»

«Hogy megjegyzésem tetszik-e önnek vagy nem, az nekem teljesen mindegy; de kérem önt, hogy ovakodjék a botránytól.»

Lengyel nem várta be nejeének válaszát, hanem szobájába ment s néhány percz múlva elhagyta a házat.

* * *

Néhány év csendben és nyugalomban folyt le a főbbi jelenet óta. Lengyelne maga is megszüntetni óhajtá e viszonyt a báróval s erre éppen kedvező alkalmat szolgáltatott annak más állomásra való áthelyeztetése.

Idővel Lengyelne pénze is annyira megfogyott, hogy komolyabban kénytelenített azon időre gondolni, midőn többé semmije sem lesz. E körülmény által mindinkább kénytelenítve látta magát férjéhez közeledni; azonban Lengyel nagyon jól érezte magát helyzetében s azért sehogy sem akarta megérteni neje czélzásait. Neje pedig nem tudta magát annyira legyőzni, hogy egész nyíltan közeledjék férjéhez. Ép így nem engedé büszkesége szűkebbre vonni kiadásait s azért borzalommal nézett a jövő elé. Midőn már utolsó ezer forintját költé, érezte, hogy tovább helyzete tarthatatlan. Miután minden kellemetlen dolgot reggelizés közben tárgyaltak, azért egy reggel oda vitte Lengyelne a beszéd fonalát, hogy ő neki sok dolgról le kell mondanania, mert másképp ki nem jöhet.

«Tudom, tudom — mondá Lengyel egykedvűen — nem arról van szó, hogy egyet mást megtagadjon magától; hanem néhány hét múlva bekövetkezik az, a mit én régg megmondtam, tudnillik, hogy kegyednek nem lesz már egy garasa sem.»

«Igaz, ön megmondta; de én nem akartam hinni,» mondá neje, tőle nem várt szelidséggel.

«És ön nem gondoskodott magának más pénzforsáról?» kérdezé Lengyel, kissé gúnyosan.

«Atyám, miként tudja, nagyon beteg, máshoz pedig kihez fordulhatnék.»

«Még három eset között választhat: vagy megmérgezi magát, vagy keres magának valami gazdag udvarlót, vagy megelégszik azon segélylyel, melyet majd én önnek adni fogok.»

Lengyelne arca vérpiros lett a dühtől, ajkai reszkettek e szavakra, de nem felelt semmit.

Lengyel örült, hogy nejét így megalázva láthatta. «Nos, talán elfeledte már azon gunyolódó szavakat, azokat a szép szóvirágokat, melyekkel oly kiméletlenül érezte velem annyiszor szegény és alacsony származásomat? Megértük azt az időt, hogy a miniszteri tanácsos leánya reá szorult egy mosóné fiának könyörületére?!»

«Ez már nemtelen boszu!» mondá neje keserűen, mi közben könyek toltak szemeibe.

«Nemtelen? gunyolódék Lengyel vállat vonva. Vajjon nem kegyedtől tanultam-e ily szavakat; nem mondta-e szemembe azokat akkor, midőn mindent megakartam tenni azért, hogy e jelen pillanat be ne következék? Kegyed gúnyolt engem akkor, midőn elneveztem örült pazarlásait.»

«Én akkor még tapasztalatlan voltam, atyám házánál meg volt minden a mit kívántam.»

«Azért mert tapasztalatlan volt, hallgatni kellett volna férje szavaira, ki az életet jobban ismeré, azonban kegyed csak gúnyolódni tudott!»

«Tudom, hogy nagyon hibáztam, de most mégsem hagyhat engem tanács és segély nélkül.»

«Én már minden szóközi tehetségemet kimerítettem a végből, hogy kegyedet jobb és helyesebb gazdálkodásra birjam; de minden beszéd haszontalan volt, most már nem tudok más tanácsot, mint a mit előbb mondtam: méreg, vagy egy gazdag udvarló; mert az én házi körülményeimhez nem akarja magát alkalmazni.»

«Én nagyon könnyelmű voltam — mondá neje — de könnyelműségemért bűnhődtem, akkor midőn önnek ama tanácsát meghallgattam, melyet kár volt ismételnie.»

«Tudja, édesem, ne szaporítsuk a szót hiába; mondja ki nyíltan, hogy szegény, mint a templom egere. Különbösen nagyon elismerésre méltó, hogy némileg mégis közeledett a józanabb elvekhez, azért hallgatta meg nyugodtan tanácsadásomat.»

«Igaz, hogy én nem hallgattam meg sem az ön, sem atyám figyelmeztetését, és ez volt a legnagyobb hibám; de annyit mondhatok önnek, hogy ha körülményeink fordítva állának, én egészen más feleletet adtam volna önnek. Hiába egy Magdolna megtérhetett és szentté lehetett; de a phariseus csak mindig phariseus maradt.»

«Az igaz — mondá Lengyel hidegen — én mint fogalmazó is csak egy mosóné fia maradtam.» Ezzel lassan távozott s mielőtt az ajtót maga mögött betenné, hallhatta midőn neje mondá: «Fájdalom, hogy igaza van.»

Nagyon esalódott Lengyel, midőn azt hitte, hogy majd neje minden áron közeledni fog hozzá. Az öreg Tavalyi tanácsos időközben meghalt. Szép vagyonát nagyon csökkenté ama segély, melyet fiának évenként adott. Azonkívül az utóbbi években leányára is nagyon sokat költött. Mind eme kiadások mellett azonban mégis tekintélyes örökséget kapott Lengyelne. Ezen örökség nagy változást idézett elő Lengyel házában. Most már visszavonulhatott neje a zajos és költséges élettől, a nélkül, hogy valaki gyanítaná az ő pénzzavarát, melyben eddig volt; tehette pedig ezt annál inkább, mert a gyász atyja halála fölött úgyszólván egy évi visszavonultabb, elzártabb életet kívánt, s ha a gyászidő letelte után is

megmarad visszavonultságában, ez senkinek sem lesz feltűnő.

Eddigi tapasztalatai azon meggyőződésre juttatták őt, hogy férje tud a pénzzel bánni, ő pedig csak pazarolni tud. Föltette tehát magában, hogy örökségének kezelését férjére bizza. Remélte, hogy most, midőn újabb örökséget hoz, szívesen fogja őt férje fogadni.

Reményében nem is csalatkozott. Lengyel azt várta, hogy neje ismét a régi döllyfős asszony lesz, ki őt szemrehányásaival zaklatta; azért a legkellemesebben volt meglepve, midőn neje újabb örökségét az ő gondviselésére bízta. E körülmény ismét közelebb hozta őket egymáshoz s habár házasság életök most sem lett valami különösen épületes és szép, mégis elég kellemes együttéléssé változott.

Lengyelnek sógora is megváltozott némileg. Egy gazdag leányt vett nőül, kívül igen boldog házasságban élt. Az örökösödés, a mely gyakran eltávolítja egymástól a rokonokat és egyenletlenségnek lesz forrása, Tavalyinak gyermekeit, örökösait ellenkezőleg nagyon is közelebb hozta egymáshoz. Lengyel többször meglátogatta sógorát. Tavalyi Béla, mióta megnősült, igen fényes házat vitt.

Lengyelné is fivéréhez hasonló fényt ohajtott volna kifejtetni, de a keserű tapasztalatokon okulva, nem merte azt újból megkísérteni.

Lengyelre ez új élet új befolyással volt. Ő nem volt annyira az élvezetek embere, hogy a jelen pillanat örömeiért jövőjét föláldozni kész lett volna. Az ő takarékoságának legfőbb indoka az volt, hogy az életet mindig, a mennyire lehet, kellemessé tehesse, hogy ehhez ne hiányozzék soha a mód. Azért fogadta ismét szívesen nejeének közeledését, mert gondolta, hogy az új örökség által ismét kellemessé teheti életét. Minden nemesebb erkölcsi indok hiányzott nála, ő csupán személynél jövedelmét tartá szem előtt.

Sógora házában gyakran időzött nejeével együtt, s mindig a legváltozatosabb élvek között tölté idejét. A különböző élvezetek és mulatságok között gyakran a kártyajáték is napirendre került. A játék multság s nem nyereség kedvéért üzetvén, rendszeren kisebb összeg fordult meg a játékasztalon. Lengyel kedvelte a kártyajátékot, s különösen azon idő óta, a mint tapasztalta, hogy a szerencse kedvez neki. Azon izgatottság, mely a kártyajátéknál a résztvevőket gyakran elfoglalja, csábító hatással volt Lengyelre.

Hivatalában nem emelkedett még oly magas polcra, hogy a neje által ohajtott fényes háztartás költségeit fedezhette volna; azért föl akarta használni ama szerencsét, mely feléje kaesingatott a kártyában, azt híván, így majd jelentékenyen fog szaporodni jövedelme.

A kisebb játékokban a szerencse folytonos kedvezése mellett nyert összeget a játékra szánta és ily szándékkal utazott egy fürdőhelyre, hol rendszeren egy játékbarny volt, és a hol ő is nyerni remélt.

Lengyel a mint a fürdőhelyre ért, azonnal fölkereste a játékosokat és résztvett a játékban. Elejénte egymás után többször veszített; de szenvedélye nem hagyta őt nyugodni; tovább játszott, míg csakugyan nyert is, elég szép összeget. Ez első nagyobb kísérletből azon meggyőződésre jutott, hogy csak kitartónak kell

lenni a játékban. Észrevette egyszersmind a játék folyama alatt, hogy többen odahagyták a játékasztalt, mivel pénzüket elfogyott, félt attól, hogy ő is hasonló körülményekbe juthat. Ily eshetőség elkerülhetése végett, midőn a legközelebbi alkalommal kártyázási szándékkal a fürdőhelyre utazott, kétezer forintot vitt magával neje pénzéből, azon elhatározással, hogy ahhoz csak a legvégső esetben fog nyulni. Ez alkalommal azonban nem kedvezett a szerencse, elveszítte az egész összeget, a mi nála volt.

A játékosoknál általános izgatottsághoz nála még az elvesztett pénz miatti bosszúság indulata járult, s ekként fölzaklatot szenvedélyének heve látszott dúlt arcvonásain, midőn a játékasztalt elhagyá, azon szándékkal, hogy elveszített pénzét a legközelebbi alkalommal visszanyerni ismét meg fogja kísérteni, habár még nagyobb összeggel is.

Néhány nap múlva ismét fölkereste a játékbarnyot, azonban most jobban ellátta magát, fölvette nejeének egész tőkepénzét.

Leült a játékhoz, azon föltétellel, hogy ha visszanyeri elveszített pénzét, bucsut vesz a játéktól s többé soha sem fog játszani.

Lázás mohósággal kezdett játszani. Elejénte nyert; de később teljesen elfordult tőle a szerencse. Egymás után váltogatta fel bankjegyeit, megkettőztette betéteit, hogy nagyobb összeget nyerhessen, s ez őrzöngő gondolatnak az lett a vége, hogy minden pénzét elveszíté, s mint koldus térhetett vissza, még az utiköltséget is játszótársai adták neki.

Leirhatlanok azon érzelmek, melyeket e szerencsétlen játék után érezett. Sápadt arczának dúlt vonásai, ingadozó járása, zavart feleletei, a legnagyobb nyugtalansággal tölték el nejét, ki is aggódvá kérdészködött férjének hogyléte, baja felől.

«Csak szédülés az egész — mondá Lengyel — majd elmulik.»

Megérkezése után következő napon korán elment a hivatalba, azt híván, hogy hivatalos foglalkozásai között feledni fogja némileg aggodalmait.

Haszatlan volt minden foglalkozás. Nem tudott menekülni nyugtalanító gondolataitól, mint ijesztő rém állott lelke előtt mindig nejeének alakja, kinek minden vagyonát oly könnyelműen eljátszotta. Mit fog majd nejeének felelni, ha majd pénzének kamatait kéri? Hogy bánt ő nejeével, midőn ez pazarul költött? Pedig az a pénz, mit neje elköltött, az az ő sajátja volt, és az élvezetekben, melyekre azokat költé, férje is résztvett.

Mit mondhat most neki neje jogosan? Ezen kérdésekre nem talált feleletet, nem tudott menekülni nyugtalanító gondolatainak tömkelegéből. Egyedül a halálnak gondolata volt az, miben menekülést látott; bánta, hogy a játék színhelyén azonnal ki nem végezte magát.

Néhány hét folyt le így folytonos izgatottságban, a nélkül, hogy csak némileg javult volna a helyzet. Mint villámcsapás érinték őt egyszerre nejeének ama szavai, melyektől mindig rettegett, melyektől előre félt.

«Légy szíves — mondá neje egy reggeli alkalmával — fölvenni pénzem kamatait; alig van már néhány forintom.»

«Igen! Igen jól van.» — mondá Lengyel elsápadva.

Első nap könnyen kimenté magát azzal, hogy elfeledte, másnap meg már mint mondá, zárva volt a pénztár, harmadik nap meg előre megmondta nejének, hogy ma roppant sok teendője van. Tudta jól, hogy ily kibeszélésekkel csak néhány nap tarthatja föl magát, mégis kapkodott hozzájok, mint szalmaszálhoz a vízben fuldokló. Eszébe jutott, hogy jó lesz kölesönvenni néhány száz forintot, evvel egy ideig ismét megnyugtatta nejét. Aztán gondolá magában, ki tudja nem fog-e ismét oly könnyen pénzhez jutni, a mily könnyen és hamar elveszíté azt; még mindig ily különös gondolatok forogtak agyában.

Elment a bankárhoz, kinél pénze letéve volt, s kölesön kért tőle. A bankár óvatos ember volt. Szeget ütött a tőzsér fejében, hogy a minap minden pénzt fölvette tőle Lengyel s most alig néhány hete s ismét kölesön kér. Udvarias szavakkal tudtára adta azért Lengyelnek, hogy most nem adhat neki pénzt.

Ismét egy reménnyel lón Lengyel szegényebbé; nem tudta már, mi tévő legyen. Neje ugyan még nem is gyanítá a dolgot; de a negyedik napon miután férje ismét mentegetőzött a pénz felvétele miatt, arra kérte férjét, hogy ha terhére van neki a pénzt fölvenni személyesen, írjon legalább néhány sort a bankárnak. Lengyel ismét biztatta nejét, hogy azt fölösleges volna tenni, mert ő ugy is el fogja hozni a pénzt.

Mit tegyen most már? gondolkodék Lengyel. Nejét tovább nem ámíthatta mentegetőző szavaival. Szerencsétlenségére hivatalos pénzek kezelésével lón időközben megbízva. Elhatározta magát annyit venni föl a kezénél lévő pénzből, a mennyi meg nem haladja évi fizetését, s ha esetleg a pénztárt vizsgálnák, azt fogja mondani, hogy ő megtévedt a számadásban s innen a különbözet, a melyet a pénztár mutat; s miután fizetése fedezni fogja az összeget, hitelt is fognak adni állításának. Jól tudta Lengyel, hogy e cselekedettel sikamlós ösvényre lép; de ő minden áron időt akart nyerni arra, hogy elfödhesse könnyelmű cselekedetét. Még az nap este átadta nejének a kívánt összeget.

* * *

Három hó múlva ismét azon esetnek kellett előállani, mint a melyből magát most Lengyel egy vétkes cselekedet által kivonta. Neje három hó múlva ismét kérni fogja a kamatokat, de akkor nem nyulhat ismét a pénztárhoz, mert úgy igen nagy lenne már a hiány. Kétségbe esve gondolt a jövőre. Lelkiismerete nem engedé őt nyugodni; azon gondolat, hogy fölfödözik sikasztását féregként rágódott lelkében; érezte, hogy e helyzetet soká el nem viselheti. Az öngyilkosság gondolata ismét fölébredt lelkében; kétségbeeséstől üzött, zavart lelkiállapotában mérget szerzett magának egy fényképészről. A fényképész egy kis üveg ciankalit adott neki, nem is sejtve, mily szándéka volt avval Lengyelnek. Midőn már kezében volt a mérge tartalma kis üveg, félre tette azt azon gondolattal, hogy ez lesz a végső menedéke, de előbb módot fog keresni szabadulni rettentő helyzetéből s ha nem lehet, akkor majd kiüríti a kis üveg tartalmát.

Ismét a játéknak szerencsétlen gondolata jutott eszébe. Még egyszer meg akará kísértetni szerencsésjét azon szándékkal, hogy ha veszít, akkor nagyobb összeget vesz ki majd a pénztárból, s azzal elmegy úgy, hogy többé vissza sem tér. Szerencsétlen gondolata tetté lón. Bizonyos összeget magához vett a pénztárból s azzal kártyázni kezdett; a játék változó szerencsével folyt, de ha Lengyelnek pénze nem volt a későbbi játékokhoz is mindig a pénztárból vitt magával, s ezt minél gyakrabban tette, annál nagyobb közönnyel, annál kisebb lelkifurdalással tevé.

Végre nagyon föltűnt többek előtt, hogy Lengyel folyton nagy összegekben játszik s mindig veszít, e miatt lón elrendelve a kezére bizott pénztárnak megvizsgálása. A vizsgálat földeríté a nagy hiányokat, napfényre hozta Lengyelnek cselekedeteit.

* * *

Székely, ki szintén szép állásba jutott azon idő alatt, míg Lengyel élete ily lelki harcokon ment keresztül; épen az olvasó körből jött haza, midőn a legőszintébb részvét fájdalmas vonásaival arczán ekkép szólítá meg nejét:

«Igen szomorú eseményt hallottam ma. Képzeld csak édesem! Lengyel Oszkárt elfogták ma s fogságba vitték.»

«Miért, hogyan?» kérdezé Szerén megijedve.

«A pénztárt bizták reá, ő pedig nagy összeget vett föl abból és elkártyázta; tegnap volt a vizsgálat s akkor föl lett fedezve a sikkasztás.»

«De ugyan miért tette azt? Hisz ő neki szép jövedelme és gazdag neje volt?»

«Tudod édesem! — mondá Székely — gazdag az, kinek több van birtokában, mint a mennyire szüksége van. Lengyelnek bukását épen nejének gazdagsága okozta; mert annak igényei sokkal nagyobbak voltak, mint gazdagsága. Épen abban van a divatos házasságok szerencsétlensége, hogy a házasságból mindkét fél csak hasznot akar huzni. Azt hiszik, mennél nagyobb fényt fejthetnek ki, annál boldogabbak, pedig a valódi családi boldogság csak a hiven teljesített családi kötelemekben rejlik, nem a külső csillogásban. Lengyel házassága által csak vagyont, fényt, méltóságot akart szerezni és arra jutott, hogy hivatalát s becsületét elveszti és bebörtönzik: miután elpazarolta nejének minden vagyonát és közönséges tolvajjá süllyedt.»

«De most néhány év előtt is örökölt neje?»

«Lengyel azt is eljátszotta.»

«Mit csinál most az a szegény asszony?»

«Egészen magán kívül van. A mint meghallotta, hogy férje az ő pénzét is mind eljátszotta s hogy most neki semmije sincs, sikoltva rogyott össze. Ugy látszik jobban bántja őt pénzének elvesztése, mint férjének gyalázata.»

«De hát hogy történt az elfogatás?»

«A mint észrevették a roppant hiányt a pénztárban, ő azt állította, hogy a pénz megvan, hanem otthon van lakásán. A bizottság azonnal elment vele együtt lakására. Ő fölnyitotta a szekrényt, mintha a pénzt akarná onnan elővenni, azonban a pénz helyett egy kis üveget vett elő s hirtelen ki akará azt üríteni, de meg-

akadályozták s azonnal elfogták. Az üvegecskében ciankali volt oly adagban, hogy ha kiiszja, azonnal halva rogyott volna össze tőle. Látod édesem! mily tanulságos ez embernek élete. Nem azért van az ember a világon, hogy fény és ragyogás után vágyódjék, az embernek földadata sokkal magasztosabb, s ezt csak úgy érheti el, ha föl fogja hivatását s hiven teljesíti annak kötelmeit.»

T Á R C Z A.

A chinin.

Széles e hazában aligha fogunk valakit találni, ki a chinint legalább névleg ne ismerné, sokakat azonban, kik hazája és termelése felől keveset hallottak. Tavaly Wellcome Henry Dél-Amerika chinahéjtermelő vidékein utazván, saját tapasztalatain kívül a chinahéj-szedők- és kereskedőtől sok érdekeset hallott.

Különösen Ecuadorra, a chinahéjnak azelőtt egyedüli szállítóhelyére terjeszté ki figyelmét, honnan mai nap is óriási mennyiségben hozatik.

A chinahéj-termelési vidék 2 kerületre oszlik: Bosque (erdő) de Guaranda és Bosque de Lojára. Előbbi egy óriás terjedelmű erdő 15—30 mfdnyire széles és a Chimborazo lejtőit valamint a Cordillerák előhegyeinek lejtőit disziti, több mint 3000 méternyi magasságban a tenger színe fölött. E vidékről hozzák a Guayaquilbe szállított chinahéj legnagyobb részét: de szorosbb kutatásoknak e táj még nem igen volt alávetve. Guayaquil, Ecuador főikikötője, 3000 lakóval bíró város, és 60 angol mfdnyire esik a Guayaquil folyam torkolatától, melyen a nagy tengeri gőzhajók egész a városig járnak.

Az első chinahéj, mely Európába érkezett, Bosque de Loja, a régibb chinatermelő vidék terménye volt. Ez a 2-ik—5-ik fokig terjed délre, egész Peru határáig és a Cordillerák nyugati lejtőit foglalja el. Több mint két század óta gyűjtik itt a chinahéjt, utóbbi években azonban a termelés, mely a guayaquili piacra küldetik, csökkent.

Bosque de Guaranda déli határát Pueblo Nuevónál éri el az utas, mely kis város a Guayaquil folyam keleti ágazatainak egyikénél, mintegy 75 angol mfdnyire fekszik Guayaquil városától. A két város közti közlekedés kis gőzhajón történik.

Ha valaki a hegyek közt akarja folytatni útját, Pueblo Nuevóban ösvéret és vezetőt bérelhet magának. Országutak hiányában kocsik itt nem használhatók, minden szállítmány tehát az ösvérek vagy indiánok hátán eszközöltetik.

Mielőtt a hegyek közé behatolt volna utazónk, máris alkalma nyílt több értékes nagylevelű cinchona-fát látni (cinchona magnifolia). A második utazási nap estéjén mindinkább meredek lett az ösvény, annyira, hogy végre az ösvéretet is el kellett hagyni. Folytonos mászás és kuszás után utasaink elvégre egy magas csúcsra jutottak, honnan remek, távolra terjedő kilátás nyílt a vadon erdővel benőtt, hullámszerű emelkedéseivel a láthatár széleig huzódó vidékre. Egyszerre sötét felhők vonultak föl sűrű ködként az égen, pár percre elzárták a kilátást, aztán pedig ismét szétoszlottak.

Nemsokára a chinahéjgyűjtő (cascarillero) éles szemei a távolban néhány cinchonafát fődöztek fel, melyeknek fényes levelei a napfényben messze csillámlottak.

E jellemző csillogása a chinafa leveleinek a szép rózsaszín virágokon kívül a legjobb eszköz, hogy a vadon mélyén a cinchonafát feltalálják. A kaucsukfa fényes leveleit ugyan

könnyen összetéveszti vele a kezdő, a gyakorlott cascarillero szemei azonban még a legnagyobb távolságról is megismerik a keresett növényt.

A patak mentét követő utasaink leszálltak a mély völgybe, és nemsokára, a vezető «cascarilla!» kiáltásaira néhány remek példány a cinchona succirubrának nyújtotta ágait a föllegekbe az utasok szemei előtt.

A cinchonák az erdők legjáratlanabb helyein tenyésznek, majd csoportonként, majd pedig egyesével. Az öregebbek szép, 15—25 méter magasságot érnek el, törzseik egyenesek, ágaik szabályszerűen terjednek szét, örökzöld leveleik 18—30 centiméter hosszúak, sötétzöld, néha vörössel vegyített színűek és felsőlapjuk viaszzerű fényvel bir. A virágok az ágak végein szép rózsaszínű csokrok képeznek, és pompás illatot terjesztenek maguk körül. A nagy fák hóját többnyire vastag moharéteg környezi, közbe-közbe díszes levelű páfrányokkal és zuzmókkal keverve. Az ágak közt a tenyészet csodás életet fejt ki. A napsugarak alig képesek a dus lombot áthatni, minden, még a környező lég is nedves és vízgőzzel látszik telítve lenni.

Az időjárás feltűnően változékony, viharterjes felhők, verőfény, esőförgöttek gyorsan váltakoznak. A léghőmérséklet egyenletes: mintegy 2000 méternyi magasan az átlagos hőmérsék 19° Celsius, és ritkán emelkedik 26° fölé vagy esik 7° alá.

Midőn a cascarillók cinchonafákat keresnek, magas hegy-csúcsokra kúsznak, honnan szabad kilátás nyílik a körülfekvő hegyoldalakra és völgyekre. Ha sok zsákmányt ígérő helyre bukkantak, először a kormánytól kell bizonyos díjért egy meghatározott terjedelmű helyet megvásárolniok.

Szenvedélyes játékosok lévén, többnyire üres a zsebök, még mielőtt a héjszedés megkezdődne, és ennél fogva első gondjukat az képezi, hogy chinahéjkereskedőt találjanak, ki a fák lehéjazására szükséges összeget kölcsönöz nekik. Ha a kereskedő meg van győződve a fák termelési képességéről, úgy szívesen odakölcsönzi pénzét, és zálogul a cascarillero vételokmányát veszi át, egyszersmind szerződésre lépve vele, hogy az illető területen termelt chinahéj neki kiszolgáltassék és kizárólagosan neki adassék el. Máskor azonban a chinahéjkereskedők közvetlenül a kormánytól veszik meg az egyes területeket, és akkor munkásokat fogadnak a fák kergének lehántására. Bolíviában a chinahéjkereskedés sokáig a kormány egyedűrsága alatt volt; a gyűjtőknek a héjakat az e célra föllállított raktárakba kellett szállítaniok és azon árral, melyet ajánlottak, meg kellett elégedniök. E rendszer mellett azonban oly kiáltó igazságtalanságok fordultak elő, hogy azt meg kellett szüntetni. Jelenleg azonban a déli államokban a chinahéj kivitelére adó van kivetve.

A héjszedés augusztus 1-jén, sőt némely vidékeken már június elején kezdődik, és októberig vagy novemberig tart. Ez időtáiban legkönnyebben hámozható le a héj, és az erdők a ritkább esőzések miatt járhatóbbak, míg az esőzés beálltával áthatolhatlanokká válnak.

Egy főmunkás (master peon) 300—400 peonból álló csapatával egy tisztáson, a mennyire lehetséges, magas fekvésű helyen és valamely forrás vagy folyó partján tanyát üt, hogy a leszedett héjak légjárta helyekre tétethessenek. A peonok csapatokra oszlanak, melyek kisebb tanyákat ütve, az erdőben elszélednek. A mint a tanya elkészült, megkezdik a héjszedést; egy vagy két ember kiválogatja a fákat, a többiek pedig kivágják és lehámozzák azokat. Először is a földtől kezdve, a meddig érni lehet, hámozzatnak le, azután kivágják, a moharéteget eltávolítják és a durva külső héjat bunkókkal leverik. Ennek végeztével a hancs 18—24 centiméternyi széles sávokba osztatik és alkalmas eszkö-

zökkel eltávolították. A gyökerek körül a földet fölássák és azokat egy súlyos késsel (machete) lehéjazzák.

A frissen szedett héj belső oldala fehéres, de a levegőn csakhamar szennyes vörös színt vesz föl. A leszedett héjakat szárítás és megörzés végett a főtanyára viszik, mert a vastag fatörzshéj szárítása a nedves légkör miatt nagy óvatosságot igényel, nehogy megpenészedjenek. Ily célból gyakran mesterségesen kell meleget idézni elő.

A héjakat, rudakat rakva közbe, felhalmozzák, és tetejőkre nagy súlyokat helyeznek, hogy egyrészt a lég jól átjárja, másrészt pedig laposak maradjanak.

Ezen héjakat a benszülöttek «tabla» (lapos)-nak nevezik. A vékony, fiatalabb fákról szedett héj könnyen szárad, és magától összehengeredik; ezt «canulon»-nak nevezik, mi csövet jelent.

Legnagyobb nehézséget okoz az idény végével a héjaknak a partra való szállítása. Felületesen osztályozva 75 kilogrammnyi csomókba kötve a héjakat, ezeket az indiánok néha több száz mfdekre viszik hátukon a raktárakba, honnan öszvérenkel szállítatnak a legközelebb eső kikötőbe. A piacon előforduló chinahéj kopott külseje a szállítás alatti rázás és dörzsölés eredménye.

Az utak mentében jobbra balra csontvázak hevernek szanaszét a földön, azon szerencsétlen peonok maradványai, kik vagy mélységbe esve, vagy a láznak esvén áldozatul, végezték be életpályájukat. Szegény indiánok! egészséget visznek a fehér embereknek, maguk pedig áldozatul esnek!

Egy chinahéjkereskedő beszélt, hogy egy malariaragály alkalmával egy vidéken az ott lakó indiánok 25 százaléka halt meg a láznak. A malaria, a mocsárláz az indiánok legrettegettebb réme, és csak a végső nyomornak engedve szánják magukat rá, hogy 10—25 centnyi napidijért chinahéjat gyűjtsenek.

Boliviában, mielőtt még a tengerpartra szállítanák, szorgosan kiválogatják és minőség szerint rendezik a héjakat. Ez többnyire a nagy raktárakban történik, hol erős vászonba vagy tehénbőrből készült ceroonokba csomagolják. Ceroonnak egy jól elkészített csomagot neveznek, melyet tehénbőrbe varrnak, szőrével kifelé. A bőrök előbb vízbeáztatás által lágyakká tételnek, száradáskor pedig összezsugorodván, erős és feszes borítékot képeznek.

A raktárakban való csomagolás alkalmával történik a legtöbb csalás. A hitványabb minőségű héjak közbevegyítése nem tudatlanságból történik, mint néha gondolják; mert a chinahéjkereskedők kitünően értenek a különféle minőségek megítéléséhez. Csodálatos mindazáltal, hogy ritka eset, miszerint egy chinahéjkereskedő meggazdagodjék.

A héjak mindig az illető kereskedő czégjegyével ellátva jönnek az árúpiacra. Ha azonban valamelyik jegy hiressé vált az árú jósága miatt, az illető kereskedőnek első dolga, hogy meghamisítsa saját árúit. Igaz, hogy a nagykereskedő czégek csakis előleges vizsgálás után veszik meg a héjakat, mindazonáltal a chinahéjkereskedők ügyessége még így is kifog rajtuk.

Az ecuadori héjakat Guayaquil és Esmeraldas, az éjszakeruiaiakat Payta, a délperuiaiakat és boliviiaiakat Arica, Islay, Iquiqui és Callao kikötőiből viszik szét a nagyvilágba. A columbiai egyesült államok éjszaki és nyugati részein termelt héjak nagyrésze Carthagénán és Barranquibian keresztül a Caribitengeren küldetik az árúpiacra, az ujgranadai ellenben többnyire Buenaventurában tételik hajóra. Venezuela, hol az Andesek és a cinchona-termelő vidékek végződnek, csak kevés héjat szolgáltat, s ezt Puerto Cabelloból szállítja tovább.

Mi a jövőt, illetőleg az ujabban feltalálendő cinchona vidékeket illeti, nem mondható megnyugtatónak. A china-készítmények utóbbi években nagy szerepet játszván, a szükséglet is folyton gyarapodott; az új cinchonatermő tájak felfedezése azonban nem csak hogy évről évre csökken, hanem az ujabban felfedezett erdők távol esvén a partoktól, a szállítás mindinkább nehezebb lesz.

A cinchona-termő erdők Amerikában korántsem oly határtalan terjedelműek, mint hirdlik. A benszülöttek, kik legjobban vannak értesülve, nemkülönbén a chinahéjkereskedők is bevallják, hogy ha a mostani szokás, t. i. a fak kivágása nem szűnik meg, úgy egy pár év múlva ki lesz merítve a készlet.

A magvak oly óriás mennyisége mellett, melyet a cinchona-fa szolgáltat, azt kellene hinnünk, hogy a szaporodás is határtalan. Mindazáltal a tények ellenkezőt mutatnak. A pehelyszerű magvak egy része a fényes, nedves lombra esik, ott tapad és ha csirát is hajt, később elvesz. A talajra eső magvak sem kelhetnek ki egykönnyen, mert azt 30—60 centiméternyi rétegben takarják a lehullott, rothadó levelek. Bizonyára, ha szorgalom és kitarás egyesülne, nagyszerű cinchonatenyészkedést lehetne alakítani ama tájakon, de egyrészt a benszülöttek nem érdeklődnek a dolog iránt, másrészt pedig a kormány sem lelkesíti a netán vállalkozókat. Két német alkotott ujabban La Paz környékén Boliviában cinchonaültetvényeket, de mindeddig nem szólhatunk a sikerről semmit, mert a növények még nagyon aprók.

Az egymást követő háborúk és zendülések az ilyen vállalatokat fölülte veszélyeztetik. Néha az országutak és kikötők több hónapig blockade alatt állanak, és úgy a be- mint a kivitelt meg lévén akadályozva, a kereskedők nagy károkat szenvednek.

Háboru vagy lázadás esetén minden peon katonakötelezett; néha nem is lehetséges annyi cascarillerót összetoborzani, hogy az erdőkbe való kivonulás kifizesse magát. Könnyen magyarázható tehát, hogy miért van a politikai eseményeknek oly nagy befolyása a chinin árára.

Amerikának az európaiak általi elfoglaltatása idején valószínűleg nem minden indián törzs előtt volt ismeretes a cinchona-fa gyógyereje, mert a spanyolok több mint egy évszázadon át Ecuador és éjszaki Peru erdeiből nyerték a chinahéjat, és áraszták el azzal egész Európát. Hozzájárul továbbá az is, hogy az indiánok zárkózott jellemöknél fogva gyógyszereik eredetét titokban szerették tartani.

Némely utazók azt állítják — valószínűleg ők is csak halomás alapján —, hogy az indiánok semmi áron rá nem vehetők, hogy chimint vegyenek be, és azon hiszemben vannak, hogy az idegenek csak mint festanyagot gyűjtik a cinchonahéjat. Megdőnti azonban e vélelményt azon tény, hogy az indiánok e héjat quinia-quiniának nevezik, mi «orvosság-héj»-t jelent. Herndon és Gibbons említi, hogy a matto-grosso-i indiánok a vörös chinahéj főzetét a láz ellen leghatalmasabbnak szernek tekintik.

Chinahéjdarabokat régi sirokban is találtak már, mindazonáltal e hír némi óvatossággal veendő, mert nem bizonyítható be teljesen. A lehetőség mindazonáltal fennáll, mert Wellcome cocaleveleket is látott régi Inka-sirokban, mely levelek az európaiak bejötté előtt sokkal használtabbak voltak mint jelenleg. A benszülöttek végre egész határozottsággal állítják, hogy őseik jól ismerték a chinahéjat, és nagyrabesülték mint fontos gyógyszert, még sokkal előbb, mint a spanyolok a merész Pizarro vezérlete alatt partjaikra léptek.

RÖVID HIREK.

* **Legfelsőbb adományok.** A király ő Felsége a siroki r. kath., hitközségnek iskolaépítésre 100 frtot, a buzitai r. kath., a ladoméri r. kath. hitközségnek hasonló célra 150—150 forintot, a bandolyi és krasznahorkai r. kath. hitközségek mindegyikének ugyanazon célra 100—100 forintot, Haszprunka községnek az ott létesítendő tűzoltóegylet felállítására 100 frtot adományozott magánpénztárából.

* **Simor János** bibornok hercegprimás ő eminentiája f. hó 25-én meglátogatta az általa alapított s pár hét előtt fölszentelt és megnyitott leányiskolát a Józsefvárosban. Innen ő eminentiája a központi papnövelde tisztelettel meg magas látogatásával s mindkét intézetben teljes megelégedését nyilvánítja a mintaszerű rend és tisztaság felett.

* **Simor János** bibornok hercegprimás ő eminentiája f. hó 27-ikén kíséretével visszautazott székelyére.

* **Haynald Lajos** bibornok kalocsai érsek ő eminentiája 5150 forintot adományozott a kalocsai tanítóképezde ötvenegy növendéke számára, hogy e szegényebb ifjaknak lehetővé tegye a tanítói pályára való kiképzését.

* **Egyházi kitüntetés.** A király ő felsége gr. Zichy Ferenc nagyváradi l. sz. egyházmegyei áldozárnak s a pápa ő Szentsége szolgálattevő benső kamarásának a szent Egyedről nevezett cz. apátságot adományozta.

* **XIII. Leo pápa** ő Szentsége Majorossy Jánost, Haynald Lajos bibornok kalocsai érsek ur ő emjának oldalkanonkját pápai praelatussá nevezte ki.

* **Nagylelkű tanügybarát.** Eperjesy Ferencz apát, főesperes és polgári plébános ur ő nga egy újonnan építendő iskola részére 600 forintért beltelket vásárolt s azt hitközségének ajándékozta.

* **Kommandinger Kálmán** köröshegyi plébános érdekes régiségeket küldött a nemzeti muzeumnak: a plébániájához tartozó Kereken rég lerombolt templom alapkövei közt Kresinger Miklós kis leánya által talált régi kettős keresztet sárga rézből ó-szláv felírással és egy ezüst pénzét «moneta regis pro Slavonia» felírással, az Anjouk idejéből.

* **A pesti kath. legényegylet** elnökéül a bibornok hercegprimás ő eminentiája, mint az egylet fővédnöke Schiffer Ferencz fővárosi segédlelkészt nevezte ki. Az új elnök beiktatása f. hó 26-ikán délután 4 órakor ment végbe az egylet helyiségében, mely alkalommal az ünnepélyt ft. Ráth József apát budavári esperes plébános ur ő nga, mint ő eminentiája biztosa nyitotta meg alkalmi beszéddel. Az új elnök szépen átgondolt beszédben ígerte, hogy törekedni fog Szabóky méltó utóda lenni.

* **A magyar korona területén** létező gőzmozdonyu vaspályák hossza 1878 végén összesen 6915 kilométert tett.

* **Halálozások.** Hász Gábor egri főegyházmegyei nyugal. aranymisés áldozár, szentszéki ülnök s kiérdemült hitoktató f. hó 21-én, életének 76., áldozárságának 51. évében hosszas szenvedés után az Urban elhunyt. — Császár Ármán bakonybéli benzécs perjel s a társulat Nestora, aranymisés, érdemkeresztos áldozár életének 85. évében f. hó 19-ikén végelgyengülésben meghalt. — Burghardt István ábrahám sz. Szizről cz. prépost, csanádi kanonok, a Ferencz József-rend lovagja, aranymisés áldozár f. hó 24-én életének 87. és áldozárságának 65. évében végelgyengülés következtében Nákófalván jobb létre szenderült.

* **Klagenfurt** környékén a múlt héten erős havazás volt.

* **XIII. Leo pápa** ő Szentsége Hercegovina püspökévé pater Pasquale Abakin szent-ferencz-rendi szerzetest nevezte ki.

— **Stockholm** városában a telephonhálózatot a múlt héten adták át a közforgalomnak. Stockholm az első város Európában, mely az új intézményt meghonosította. — **A németországi Bonifácus-egylet** jövedelme 1879-ben 613,372 márka, az 1878. évi maradvánnyal együtt 868,762 márka, kiadása 541,373 márka volt. Segélyezett 431 lelkészi állomást vagy iskolát 23 egyházmegyében és apostoli vicariatusban. Az egyletnek fennállása óta még nem volt ily jövedelme. — **A Viktor Emanuel-könyvtárból**, melyet több mint hatvan zárdából raboltak s halmoztak össze Rómában, több ezerre menő értékes és ritka könyvet s nagybecsű kéziratokat sikkasztottak el. — **IX. Pius pápának** az általa kinevezett bibornokok, saját költségükön, a nagy pápa dicő emlékének megfelelő szobrot fognak emeltetni a liberiai bazilikában. — **A sziberiai egyetem** ünnepélyes alakpöletétele Tomskban f. hó 7-ikén ment végbe. — **Az oberammergaui passiojátékok** utolsó előadása f. hó 27-kén volt roppant számu közönség előtt, pompás időben. Az előadások összes jövedelme többre rug 300,000 márkánál.

IRODALOM.

— A „Tájékoztató és Egyházművészeti Lap“ szeptemberi füzeté a közetköz érdekes tartalommal jelent meg: A társadalom, a papság és a sajtó. II. Rusticustól. — Pie E. L. poitiersi bib.-püspök Δ. — Irodalmi szemle. — Egyházipolitikai áttekintés. — Rong György plébános kelyhe (3 ábrával). — Egyházi öltönyökről (III. és befej. közlemény, 3 ábrával). — Szelvények Storno Ferencz műalkotásaiból (III. és befej. közl. 7 ábrával). — Rövid közlemények. — A lelkészkezdő papság köréből. — Vegyesek. — Gyűjtések a budapesti oltáregylet czéljaira. — Irodalmi jelentések és könyvészet a borítékon.

— **Felhívás.** A veszprémi növendékpapság Pázmánykőre felhívja a ft. lelkészkezdő és növendékpapság figyelmét az általa kiadott s alább megnevezett könyvek megszerzésére:

I. «Katholikus erkölcstan.» Irta dr. Müller Ernő. A második eredeti kiadás után magyaritá a Pázmánykör. I. és II. kötet. N. S. r. XVI. 558. és XVI. N. S. r. 606 l. 1876—77 Ára 5 frt.

II. «A legszebb erény és legundokabb vétetek.» Irta dr. Zwerger János. Magyaritá a Pázmánykör. 1879. Ára 2 frt.

III. «A hit mint isteni erény.» Irta dr. Zwerger János. Magyaritá a Pázmánykör. 1880. 333 lap. XVIII. Ára 2 forint.

IV. «Utmutatás, miként lehet a protestánsokat a kath. egyházba visszavezetni s a katolikusokat hitökben megtartani.» Irta de la Forest. Eredeti ára: 1 frt. Leszállított ára 50 kr. (Csak pár példánnyal rendelkezőnk).

V. «Egyházi szónoklattan.» Irta Schleiniger Miklós. A második eredeti kiadás után magyaritá a Pázmánykör. N. S. r. 288 l. Leszállított ára 1 frt.

VI. Ugyancsak itt szerezhető meg dr. Zánkay Gyula «Egyházi gyógybűntetések» című pályaműve, mely a magy. kir. egyetem hittani kara által a Horváth-féle jutalommal koszoruztatott. E mű különös tekintettel van IX. Piusz «Apostolicae sedis constitutio»-jára. Magában foglalja s megmagyarázza e mű a pápának s a püspököknek fentartott eseteket, azoknak a gyóntató-székekben való alkalmazását, illetőleg a lelkészeknek s gyóntatóknak kellő utmutatást nyújt. 1877. N. S. rét. 354 lap. Bolti ára 2 frt. — Megszerezhetőek intenciók fejében is.

MINDENFÉLE.

Te, maga, kegyed. Őszi gyakorlaton vannak a rezervisták. A parancsnok kérde: «Ki vagy te fiam?» — Rezervista: «Kör-mőczi, miniszteri titkár.» — Parancsnok: «És ki maga?» — «Héthegeyi osztálytanácsos.» — Parancsnok: «S kegyednek mi a foglalkozása: «Én kocsis vagyok a kutyabagosi koremsárosnál.»

II. Katalin orosz czárnő nagyon félt a haláltól. Ez okból került mindent, mi arra emlékeztethette, s gyűlölte a fekete színt. Az udvari gyász elől ügyekezett mindig kitérni s ilyenkor rendesen valamelyik kéjpalotájában tartózkodott. Szentpéter-várott minden temetést reggeli hat óra előtt kellett tartani. Midőn Szentpétervárott a fekete mázos és ezüsttel kivert hintók kezdtek divatba jöni, a császárnő rögtön eltiltotta azok használatát.

Egy vén hal. A közönséges csuka, melyet nem csak Európa összes folyóiban és számos tavában, de Éjszak-Amerikában is találunk, roppant gyorsan növekszik, mi nagy falánksága mellett könnyen megmagyarázható, s néha nyolcz láb hosszúságu lesz és igen nagy kort ér el. II. Frigyes császár 1230-ban Kaiserslautern mellett egy halastóba egy csukát bocsáttatott be, melynek kopolyfődelén a császár parancsára egy gyűrűt huztak keresztül. 167 év múlva megfogták végre ezt az óriási nagyságra nőtt halat, melynek gyűrűjén ezen felirat állott: «Én vagyok azon hal, mely legelőször bocsáttattam ezen tóba II. Frigyes kezei által, 1230. október 5.» Különös, hogy a régi rómaiak a csukát, melynek pedig husa finom és egészséges, nem sokra becsülték.

Pályakérdés. Nagy Frigyes ellensége volt a zugiskolának, melyekben hetenkint egy hatosért vagy olcsóbban többnyire kiszolgált katonák tanítottak úgy a hogy. Egyszer jelentették neki, hogy egy öreg kiszolgált őrmester tart egy ilyen iskolát, a király tehát elhatározta, hogy maga megy oda s meghallgatja a tanítást, természetesen azon erős szándékkal, hogy a vén katonát el fogja tiltani az iskolatartástól. Az őrmester nem kevéssé volt megijedve az uralkodó megjelenésén, de csakhamar összeszedte magát s kérte a király parancsolatját. — «Látni akarom, hogy mit csinál kend, — mondá a király, — fogjon kend hozzá!» — «S mit tárgyaljak, mit parancsol Felsőged?» — «Mindegy, kezdje el mindjárt a legelsőnél!» — Az öreg katona észrevette, hogy honnan fú a szél s gondolá, hogy most ki kell ám tennie magáért. Összeszedte tehát magát s a legelső gyermekhez fordult: «Hol vagyunk? — «Az iskolában.» — «Hol van az iskola?» — «Berlinben.» — «Hol fekszik Berlin?» — «Brandenburg tartományban.» — «Hol fekszik Brandenburg tartomány?» — «A porosz királyságban.» — «Hol fekszik a porosz királyság?» — «Németországban.» — «Hol fekszik Németország?» — «Európában.» — «Hol fekszik Európa?» — «A földön.» — «Hol fekszik a föld?» — «A világban.» — Az öreg kevés tanítványával készen volt, s félig szándékosan, félig véletlenül megfordult s a királyra tekintve halkán kérdé oly módon, hogy a kérdés a királynak is szólhatott volna: «És hol fekszik a világ?» — Frigyes viszonzá a tekintetet, de fejét rázta, a kérdés neki nyilván fölöslegesnek látszott. Az öreg katona erre visszafordult tanítványaihoz s a legkisebb gyermektől kérdé hangosan és érthetőleg: «Mondd meg nekem, hol fekszik a világ?» — «A világ az Isten kezében fekszik.»

szik,» felele a gyermek. A király oda lépett a gyermekhez, megsimogatta arcát, barátságosan köszöntötte az öreget s eltávozott az iskolából. De az öreg őrmester iskoláját sem volt szabad többé senkinek sem bántani.

A zsidók száma, mint egy statisztikai kimutatásból olvasuk, ma körülbelül ép oly nagy, mint volt Dávid király idejében, tudmillik 6—7 milliónyi, ebből Európára esik mintegy 5 millió, Ázsiára 200.000, Afrikára 80.000-en felül, Amerikára körülbelül 1—1½ millió. Több mint fele az összes európai zsidóknak (2.612.000) Oroszországban lakik; Ausztria-Magyarországban 1.375.000 (ebből egyedül Gácsországban 575.000); Németországban 512.000, ebből Posen tartományra 61.000 esik; Romániát 274.000, Törökországot 100.000 zsidó boldogítja. Hollandiában 70.000, Angolországban 50.000, Franciaországban 49.000, Olaszországban 35.000, Spanyolországban és Portugáliában körülbelül 2—4000, Svédországban 1800, Norvégiában 25. Dánia és Svájc ezen kimutatásban nincs külön megemlítve.

A világnemzetek erősödéséről következő kimutatást közöl Mluhall műve: «The progress of the world.» Nagybritannia és Éjszakamerika angol lakossága 1801-től 1880-ig 22 millióról 88 millióra vagyis 300 százalékkal növekedett. Európa lakossága ugyanezen idő alatt 170 millióról 275 millióra szaporodott, tehát csak 63 százalékkal. Ez adatokból azt következteti nevezett angol statisztikus, hogy az angol nyelv hivatva van ugyanazon állást elfoglalni, melyet a latin nyelv a caesarok alatt elfoglalt. Az egyes nyelvek előhaladását az egész világon e század eleje óta következőleg tünteti fel a «Progress of the world»: Angol 22 millióról 90 millióra, (310 százalékkal), német 38 millióról 66 millióra (70%), francia 34 millióról 46 millióra (36%), orosz 30 millióról 63 millióra (110%), spanyol 32 millióról 44 millióra (36%), olasz 18 millióról 30 millióra (66%), portugál 8 millióról 13 millióra vagyis 62%-al szaporodott.

Társulati Értesítő.

Szent-István-Társulat.

KIMUTATÁS

a Sz.-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről.

	frt.	kr.
Kubriczky András ez. kanonok esperes taksonyi plébános	45	22
Papp Károly esperes kiskomáromi plébános	94	50
Széli János zalabéri plébános	34	65

Szent-László-Társulat.

Adakozások a Szent-László-Társulat részére.

	frt.	kr.
Néhai Némethy József volt pápai praelatus és szatmári nagyprépost hagyománya	100	—
Néhai Németh Mihály volt dróziói prépost hagyománya	90	—
Dr. Balogh Sándor ügyvéd társ. alelnök	10	—

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1880. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferencziek tere Athenaeum-épület).